

Resimli Çocuk Kitapları ve Yaratıcı Drama

Göç ve Kültürlerarası Duyarlılık

Kasım YILDIRIM · Necdet AYKAÇ

Kasım YILDIRIM - Necdet AYKAÇ

RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARI VE YARATICI DRAMA
Göç ve Kültürlerarası Duyarlılık

ISBN 978-625-7228-57-2

DOI 10.14527/ 9786257228572

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Frankfurt'ta 2019 yılında uluslararası gerçekleştirilen sanat eğitimi toplantısı sonucunda yayınlanan bildirge, küresel zorlukları dikkate alarak insanların ihtiyaçlarının karşılanması ve toplulukların varlıklarını sürdürmelerinin ayrılmaz parçası olan sanat eğitimi için dönüştürücü eylemleri talep etmektedir.

Tüm eğitim ve politika liderlerinin, sanat ve sanat eğitimcilerinin insanlığı beslemede ve dönüştürmede kritik bir rol oynadığını kabul etmesi bu taleplerin ilkinin oluşturmaktadır. Buna ek olarak tüm politikacılar sürdürülebilir kalkınma hedefleri için sanat eğitimi tanımalı ve bu alana kaynak sağlamalıdır. Ayrıca sanat eğitimi ve uygulamaları ve 21. yy yetkinliklerini geliştirmek için toplumdaki sürdürülebilirlik kültürünü geliştiren ve besleyen önemli bir birikim olması nedeniyle UNESKO'nun, tüm üye devletlerdeki sanat eğitiminin gelişim durumunu değerlendirmesi talep edilmektedir.

Hiç kuşku yok ki bu bildirge sanat eğitimi odaklıdır ve sanat eğitimi, tüm araçlarıyla kültürel çeşitliliğin önemli bir unsuru olarak "dünya vatandaşlarının daha sürdürülebilir bir geleceğe giden yolları öğrenmeleri"ne yardım eden bir alan olarak değerlendirilmektedir. İnsanların daha doğru ve bilinçli kararlar alma konusunda tutum, beceri, bakış açısı ve bilgi geliştirmelerinde yaratıcı drama gibi sanat eğitimi araçlarının önemli etkisi bulunmaktadır.

Yaratıcı dramadan toplumsal yaşamda yer alan herkese dönük çalışmalarda etkin olarak yararlanılabilir. Çünkü yaratıcı drama, toplumsal dönüşümü sağlayabilecek bir güce ve özelliğe sahiptir. Bu nedenle insan haklarından, estetik eğitime, dostluktan birlikte yaşama kültürüne, toplumsal empatiden, karmaşa içindeki insana, demokratik tutumdan, göç çalışmalarına, kültürlerarası olmaktan duyarlılığa kadar pek çok konu yaratıcı drama ile etkin olarak işlenebilmektedir. Nerede uygulanırsa uygulansın yaratıcı drama, eğitim sistemi içerisinde estetik ve sanat eğitiminin en önemli adreslerinden biridir.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nden öğretim üyesi ve drama eğitmeni değerli meslektaşlarım Kasım Yıldırım ve Necdet Aykaç tarafından yazılan resimli kitaplardan yola çıkılarak yapılan yaratıcı drama çalışmaları tam da bu içerikte bir niteliğe sahip. Kültürel kalkınma ve sürdürülebilir eğitim anlayışına yönelik olarak özgün uygulama örneklerinin olduğu "Resimli Çocuk Kitapları ve Yaratıcı Drama" başlıklı bu kitap göç, farklılık, başkalarına saygı ve kültürlerarasılık gibi konuları oyun ve canlandırma etkinliklerini merkeze alıyor. Kitapta göç gibi Türkiye'nin eğitim ve kültürel yaşamını etkileyen yaşantılar resimli çocuk kitaplarından yola çıkılarak ve yaratıcı drama yönetimi ile özgün etkinliklere dönüştürülmüş. Yıldırım ve Aykaç, resimli çocuk kitapları, yaratıcı drama, göç ve

kültürlerarası duyarlık gibi dört ayrı başlığı bir çatı altında birleştirmeyi başarmış ve somut hale getirmiş. Özellikle Türkiye’de yaratıcı drama uygulama örneklerine yönelik önemli bir ihtiyacı karşılar nitelikte etkinlikler oluşturulmuş.

“Resimli Çocuk Kitapları ve Yaratıcı Drama” başlıklı kitabın öğretmen adaylarının, öğretmenlerin ve drama eğitmenlerinin çok yararlanacağı bir kitap olacağını umuyor ve diliyorum.

Prof. Dr. Ömer Adıgüzel
Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi,
Çağdaş Drama Derneği Genel Başkanı.

Kasım YILDIRIM

1982 yılında Kars'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Gümüşhane'de tamamladı. Gazi Üniversitesinde lisans eğitimini tamamlayarak sınıf öğretmeni olarak atandı. Yozgat ve Adana illerinde öğretmenlik yaptı. Çukurova Üniversitesinin açtığı sınavları kazanarak yüksek lisansa başladı (2002). Bu eğitimi devam ederken Gazi Üniversitesinin açmış olduğu sınavı kazanarak araştırma görevlisi olarak atandı. 2006 yılında yüksek lisans, 2010 yılında da doktora eğitimini tamamladı. Gazi ve Ahi Evran Üniversitelerinde çalıştıktan sonra Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde mesleki hayatına devam etmektedir.

Yazar; okuma ve yazma eğitimi, resimli çocuk kitapları, öğretmen eğitimi, yaratıcı drama, göç ve kültürlerarası duyarlılık konularında akademik olarak çalışmakta olup yazarın alanıyla ilgili ulusal ve uluslararası düzeylerde yayınları bulunmaktadır.

ORCID No: 0000-0003-1406-709X

Necdet AYKAÇ

1966 yılında Çorum'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da Tamamladı. 1988 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde lisans Eğitimini bitirdi. 1993 Yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek lisansını yaptı. 2005 Yılında Gazi Üniversitesinde Eğitim Programları ve Öğretimi alanında doktora Eğitimini tamamladı. Meslek hayatına 1990 yılında Keçiören Belediyesi Eğitim Kültür Müdürlüğünde memur olarak başlayan yazar, 1993 yılında MEB 'lığı bünyesinde Kızılcahamam uğurlu köyüne sınıf öğretmeni olarak atandı. Uzun süre MEB bünyesindeki Ankara'daki okullarda sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve okul müdürü olarak görev yaptı. 2005 Yılında Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Sinop Eğitim Fakültesine öğretim üyesi olarak atandı. 2007 yılından bu tarafa ise Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyeliği ve Çağdaş Drama Derneği Muğla Temsilciliği görevini sürdürmektedir.

Yazar; yaratıcı drama, öğretim ilke ve yöntemleri, öğretmen yetiştirme programları, eğitim programlarının değerlendirilmesi konularında akademik çalışmalar yürütmekte olup bu konularla ilgili olarak çok sayıda ulusal ve uluslararası yayınları bulunmaktadır.

ORCID No: 0000 0001 8020 713X

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Yazarlar Hakkında.....	v
GİRİŞ	1
Göç ve Kültürlerarası Duyarlılık	1
Yaratıcı Drama ve Resimli Çocuk Kitapları	6
Resimli Çocuk Kitaplarında Yaratıcı Drama Etkinliklerini Planlama	13
YARATICI DRAMA ETKİNLİK PLANLARI	15
AKİM KOŞUYOR (Resimli Çocuk Kitabı).....	15
ARKADAŞIM KORKU (Resimli Çocuk Kitabı).....	22
BENİM ADIM MÜLTECİ DEĞİL (Resimli Çocuk Kitabı)	30
ÇOCUK OLMAYA HAKKIM VAR (Resimli Çocuk Kitabı)	34
NORMAL Mİ? (Almanca Dilinde Yayınlanmış Resimli Çocuk Kitabı) (Ist das normal?).....	39
EVİNDEN UZAKTA (MÜLTECİ) (Resimli Çocuk Kitabı).....	43
HERKES BURADA (Resimli Çocuk Kitabı)	56
HOŞ GELDİNİZ (Resimli Çocuk Kitabı).....	62
Karton Kutu (RESİMLİ ÇOCUK KİTABI).....	73
KAYIKTAKİ ÇOCUK (Resimli Çocuk Kitabı)	76
MERVAN'IN YOLCULUĞU (Resimli Çocuk Kitabı)	85
ÖTEKİLEŞTİRİLDİĞİNDE NE HİSSEDERSİN? (Almanca Dilinde Yayınlanmış Resimli Çocuk Kitabı) (Wie ist est, wenn man anders ist?)... 92	
TAŞTAN ADIMLAR (Resimli Çocuk Kitabı)	97
YOLCULUK (Resimli Çocuk Kitabı)	106
KAYNAKLAR	113

GİRİŞ

Bu bölümde göç ve kültürlerarası duyarlılık; yaratıcı drama, resimli çocuk kitapları ve kültürlerarası duyarlılığın birbirleriyle nasıl ilişkilendirildiği ve bir resimli çocuk kitabında yaratıcı drama etkinliklerinin nasıl planlanacağı konularına yer verilmiştir.

Göç ve Kültürlerarası Duyarlılık

Sosyolojik, antropolojik ve psikolojik boyutlarıyla insan ve toplum yaşamında oldukça geniş anlamı ve etkileri olan göç, toplumsal bir olgu olarak değişik biçimlerde tanımlanmaktadır. Göç; algıdaki değişim ile başlayan, mekânda yer değiştirme ile devam eden ve varılan yere uyumla tamamlanan bir süreçler bütünüdür. Göçün bu anlamdaki “aktörü”, değişime bağlı olarak davranan, süreçleri başından sonuna dek yaşayan, sonuçlarını tüm olumsuzluğu ile birlikte yıllarca göğüsleyen “insan”dır. Göç, çeşitli etkenlerin insan zihninde meydana getirdiği istemli/kasıtlı ya da istemsiz güdülenmelerin, mekânda yer değiştirme amacıyla eyleme dönüşümü ile başlar. Mekânda yer değiştirme konma, konaklama, yerleşme, uyum ve bütünleşme aşamalarıyla devam eder. Göç edilen, yerleşilen yerde uyum gerçekleşemediği sürece göç eylemini tamamlanmış kabul etmek eksik olur; çünkü vardığı yere uyum sağlayamamış birey, aile ya da grup potansiyel bir göçmenidir. İlk fırsatta yeniden yer değiştirme eğiliminde olacaktır. Dolayısıyla dikkatlerin, özellikle sürecin başlangıcına, mekânda eyleme dönüşmeden önceki davranış sürecine odaklanması gerekir. Bu süreç yaşanmadığı takdirde, göç eylemi zaten gerçekleşmeyecektir. O nedenle tüm göç eylemlerinin ve süreçlerinin temelinde bireyin ya da ailenin davranışı yer almaktadır (Çakır, 2011).

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan devasa yenilikler, çağımız insanların daha kolay ve hızlı yer değiştirmelerinin önünü açmıştır. Küresel ölçekte ortaya çıkan bu yoğun hareketlilik nedeniyle Castles, Hass ve Miller (2014) içinde bulunduğumuz çağı göçler çağı olarak adlandırırken, Papastergiadis (2000) günümüzde yaşanan yer değiştirmeleri göç türbülansı olarak tanımlayarak küreselleşme ve göçmenlik koşullarının kalıcı olacağına ifade etmektedir.

İnsanlığın en eski zamanlarından itibaren insanlar sürekli olarak hareket halindedir. Bazı insanlar ekonomik gerekçelerle göç ederken, bazıları çatışmalardan, terörizmden, insan hakları ihlalleri vb. durumlardan dolayı göç etmektedir. Bazı-

ları ise iklim değişiklikleri, doğal felaketler ve diğer çevresel faktörlerden dolayı bu durumla karşı karşıya kalmaktadır. Son verilere göre göçmen sayısı bu gün 272 milyona ulaşmıştır. Özellikle kendi tercihleri dışında göç etmek zorunda kalan insanların sayısında da önemli artışlar olmuştur. Zorunlu olarak göç etmek zorunda kalan insanların sayısı bu gün 70 milyona ulaşmıştır. Bu sayının 26 milyonunu ise sığınmacılar oluşturmaktadır (<https://www.un.org/en/sections/issues-depth/migration/>).

En son olarak da 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşıyla uluslararası bağlamda büyük bir göç hareketi başlamış ve hala da devam etmektedir. Suriye'deki iç savaş nedeniyle 23 milyonluk ülke nüfusunun 11 milyonu insani yardıma muhtaç hale gelmiştir. 7 Milyon kişi ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalmıştır. 3 Milyondan fazla Suriyeli göçmen komşu ülkelere sığınmış, ülke içindeki ekonomik tahribat 150 milyar dolara ulaşmıştır. 2011 yılı Mart ayından bu yana devam eden Suriye iç savaşı ve kitlesel göç hareketi, başta Türkiye olmak üzere tüm bölge ülkelerinin iç siyasi, ekonomik ve sosyal dinamiklerini etkilemiştir. Savaşın en önemli sonuçlarından birini, sayıları milyonları bulan Suriyeli göçmenler oluşturmaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2016 göç raporuna göre Türkiye'de biyometrik olarak kayıt altına alınmış 3 milyon civarında Suriyeli göçmen bulunmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM, 2016]; Kap, 2014). Güncel veriler ışığında ise bu rakam 3 milyon 600 bine ulaşmıştır (<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>).

İnsanlık tarihinin başlangıcından beri var olan göç hareketliliği günümüzde İkinci Dünya Savaşından beri en yoğun zamanını yaşamaktadır. Türkiye coğrafi konumunun yanı sıra bölgesinde yaşanan krizler karşısında mağdur insanlara kucak açan politikalar benimsemesiyle göç hareketliliğinden en çok etkilenen ülkelerin başında bulunmaktadır. Göç alanında transit ülke konumunda olan Türkiye, sağladığı ekonomik ve siyasi istikrar neticesinde hedef ülke hâline gelmiştir. 2011 Yılında başlayan Suriye krizinden bu yana dünya kamuoyunun duyarsız kalmasına karşılık Türkiye "açık kapı politikası" izlemiş ve Suriyelileri «Geçici Koruma Statüsü» altında misafir etmiştir ve etmeye de devam etmektedir (GİGM, 2016).

Suriye iç savaşı ve Türkiye'ye yönelen göç bağlamında akla gelen diğer bir soru veya ortaya çıkan diğer önemli bir sorunsal ise göç hareketi ile birlikte Türkiye'ye gelen göçmenlere yönelik ülke vatandaşlarının algılarının nasıl olduğudur. Kardeş, Banko ve Akman (2017) tarafında yapılan araştırmada sosyal medyada göçmenlere yönelik algı araştırılması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar sosyal medya kullanıcılarının göçmenleri büyük bir güvensizlik ortamı ve huzursuzluk yaratan bireyler olarak gördükleri saptanmış , göçmenlerle yaşanan deneyimlerin ve

medyadaki haberlerin bu düşüncelerin oluşmasında etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında sosyal medya kullanıcılarının devletin göçmenler konusunda yanlış politika izlediğini düşündükleri ve göçmenler için etkili bir planlama yapılmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Sönmez ve Adıgüzel (2017) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmada Türkiye'nin en yoğun Suriyeli göçmenine sahip illerinden biri olan Gaziantep'te vatandaşların onlara yönelik algıları araştırılmıştır. Araştırma sonuçları şehir genelinde göçmenlerin varlığını olumsuz karşılayanların oranının %45 civarında olduğunu göstermiştir. Uzun ve Özcan (2017) tarafından geliştirilen çalışmada sosyoloji öğrencilerinin Suriyeliler hakkındaki metaforik algıları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar sosyoloji öğrencilerinin Suriyelilerle ilgili daha çok suçlayıcı metaforlaştırmalarda bulduklarını göstermiştir. Aktaş ve Gülçür (2017) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmada yerel halkın Mersin ilindeki Suriyeli göçmenler hakkındaki algıları araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar coğrafi yakınlık, din kardeşliği, etnik yönden kardeşlik söylemlerinin Suriyelilerin toplumsal kabulünde olumlu bir etkisinin bulunmadığını ve halkın kendini Suriyelilerden farklı gördüğü göstermiştir. Levent ve Çayak (2017) tarafından yapılan çalışmada okul yöneticilerinin Suriyeli öğrenciler hakkındaki görüşleri irdelenmiştir. Araştırma sonuçları okul yöneticilerinin sürekli olarak Suriyeli öğrencilerle iletişim problemi yaşadığını göstermiştir. Yaylacı (2017) tarafından yapılan başka bir çalışmada Eskişehir yerel basınında göçmenler ve Suriyeliler kavramları incelenmiştir. Analizler 2007-2016 yılları arasında kapsamış ve elde edilen bulgular yerel basında Suriyelilerle ilgili daha çok olumsuz algıların olduğunu bunun da Türkiye'deki iç siyasetteki çekişmeyi yansıttığı ifade edilmiştir. Polat ve Kaya (2017) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de yaşayan Suriyelilere yönelik tutumlar incelenmiştir. Araştırma bulguları göç deneyimi olmayan gençlerin, Suriyelilere yönelik tutumlarının olumsuzluğunun daha fazla olduğunu göstermiştir.

Algı bağlamındaki araştırmaların genel bir değerlendirmesi yapıldığında Suriyeli göçmenlere yönelik pek de iç açıcı sonuçların ortaya çıkmadığı görülmektedir. Göçmenlere yönelik algının daha çok olumsuz bir boyutta olduğu göze çarpmaktadır. Toplumda oluşan olumsuz algıların nedenlerinden biri olarak da toplumu oluşturan bireylerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri gösterilebilir (Bennet, 1993; Wang, 2013).

Göç ve küreselleşme boyutlarında ortaya çıkan ve devam eden artış, küresel boyutta farklı dinden, farklı etnik kimlikten ve farklı sosyal ekonomik düzeyden insanların bir araya gelmesine yol açmaktadır. Bu çeşitlilik gösteren sosyal çevrenin en önemli sonuçlarından biri olarak farklı gruplar arasındaki etkileşimin artması gösterilebilir. Bu alanda yapılan birçok araştırma grupları arasında sağlanacak doğru etkileşimin, ön yargıyı azalttığı ve gruplar arasında olumlu tutumları

arttırdığını göstermiştir (Allen ve Uskul, 2019). Gruplar arasında bu etkileşimi en üst düzeyde sağlayacak becerilerden biri olarak da kültürlerarası duyarlılık gösterilmektedir.

Chen (1998) kültürlerarası duyarlılığı, kültürlerarası iletişimde uygun ve etkili davranış gelişimini sağlayan, farklı kültürleri anlama ve saygı gösterme konusunda olumlu tutumların gelişimine yardımcı olan bireyin becerisi olarak tanımlamaktadır. Chen kültürlerarası duyarlılığı olan bireyin altı özelliğinden bahsetmektedir. Bunlar; açık görüşlülük, benlik saygısı, etkileşime katılma, ön yargısızlık, eylemleri izleme ve empatidir. Bunun yanında kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıkları anlama ve deneyimleme olarak da tanımlanmaktadır (Hammer, Bennett ve Wiseman, 2003). Ting-Toomey (1999) kültürlerarası duyarlılıkta kültürlerarası iletişimin önemine vurgu yapmaktadır. Onun tanımlamasında kültürlerarası yeterlilik ve duyarlılık, etkili kültürlerarası etkileşimin en temel değişkenleri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu değişkenler göz önünde bulundurulduğunda Olson ve Kroeger (2001) tarafından küresel yeterliliğe sahip insan, birbirine bağlı küresel dünyada etkili iletişim kurabilmek için gerekli olan bilgiye, algısal anlamaya ve kültürlerarası iletişim becerilerine sahip birey olarak tanımlanmaktadır.

Küresel dünya göz önünde bulundurulduğunda bu becerilere sahip birçok insandan söz edilebilir. Kültürlerarası duyarlılıkla ilgili bilgi kültürler hakkındaki bilgiyi, diller hakkındaki bilgiyi, dünya meseleleri hakkındaki bilgiyi, küresel dinamikleri ve insan seçimlerini kapsamaktadır (Wilson, 1996).

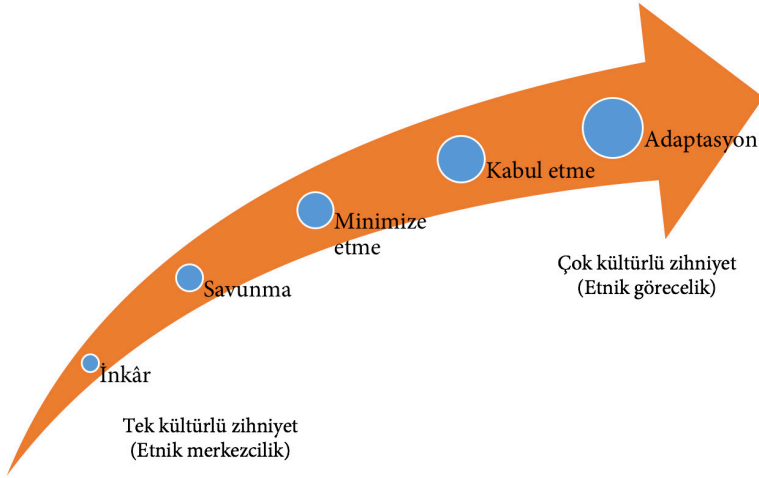
Hammer, Bennett ve Wiseman (2003) tarafından da ifade edildiği gibi diğer kültür içerisinde etkili olabilmek için insanların diğer kültürleri anlamaları gerekmektedir. Kültürel farklılıklara yeterince duyarlı olabilmek ve davranışları diğer kültürlere saygı bağlamında değiştirebilmek, kültürlerarası duyarlılığın önemli basamaklarıdır.

Dünyada farklı sebeplerden dolayı göçmen sayılarında gerçekleşen artış, her ulusun farklı kültürlerden insanlarla nasıl etkileşim kurulması gerektiği noktasında ve farklı çevrelerde etkili bir şekilde çalışabilecek yeterliliklere ve becerilere sahip insan gücü talebini artırmaktadır (Kauda, 2004).

Türkiye'nin şu anki şartları göz önünde bulundurulduğunda kültürlerarası duyarlılık kavramının ne kadar önemli hale geldiği daha kolay anlaşılacaktır. Diğer kültürler hakkında bilgi sahibi olmak, kültürlerarası yeterliliğin ve duyarlılığın oluşmasını sağlamaktadır. Kültürlerarası duyarlılık ve yeterlilik aynı zamanda birinin bu süreç yönelik gelişmekte olan becerilerini, tutumlarını, farklı kültürlerden insanlarla olan etkileşimlerini de kapsamaktadır. Chen ve Starosta (1996) bu duyarlılığa sahip olan insanların çok farklı etnik kimliğe sahip insanlarla etkili

ve uygun bir şekilde iletişim kurabileceklerini ifade etmişlerdir. Akla gelen temel noktalardan birisi de bu yeterliliğe ve duyarlılığa sahip insanların bundan ne fayda sağlayacaklarıdır. Bu insanlar genel anlamda küresel farkındalık ve yeterlilik geliştirip, dünya görüşlerini zenginleştireceklerdir. Farklı kültürlerden insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurabileceklerdir. Çok kültürlü ve çok milletli ortamlarda etkili olmalarını sağlayacak beceri, tutum ve bilgiye sahip olacaklardır (Deardorff, 2006).

Bennett (1986, 1993) tarafından geliştirilen “Kültürlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli” de bireylerde kültürlerarası duyarlılığını nasıl geliştiğini ortaya koymaktadır. Bu modele ilişkin görsel, Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 1. Kültürlerarası duyarlılık gelişim modeli

Bennett’in modeli kültürlerarası duyarlılığın önemini ve farklı kültürlere adaptasyonu vurgulamaktadır. Bu modelde ilk üç aşamayı oluşturan inkâr, savunma [polarize etme-ötekileştirme (kendi kültürünü veya başka bir kültürü dışlama)] ve minimize etme basamakları kişinin kendi kültürünü merkeze alan bir yapı sergilerken; kabul etme, adaptasyon ve entegrasyon basamakları etnik merkezlikten etnik göreceliğe ve çok kültürlü yapıya geçişi ve bu sürece yönelik pozitif tutumları ve özellikle de empatiyi vurgulamaktadır.

Genel olarak ifade edilenler değerlendirildiğinde göç bağlamında ortaya çıkan çok kültürlü yapılar ve ortamlar, insanların bir arada yaşama becerilerinin geliştirilmesine ihtiyaç duymaktadır. Bunu sağlayacak en önemli becerilerden biri olarak da kültürlerarası duyarlılık gösterilmektedir. Bu kitap yaratıcı drama uygulamalarıyla birlikte göçü ve ötekileştirilmeyi konu edinen resimli çocuk kitaplarını

bir araya getirerek bireylerde kültürlerarası duyarlılık becerilerinin nasıl geliştirileceğine yönelik bir katkı sunmaktadır.

Yaratıcı Drama ve Resimli Çocuk Kitapları

Son yıllarda yaşanan savaşlar, siyasi baskılar ve ekonomik nedenlerle milyonlarca insan daha güvenli, daha gelişmiş ve ekonomik refah düzeyi yüksek ülkelere göç etme eğilimi göstermişlerdir. Yaşanan göçlerden dolayı hem göç edenler hem de göç edilen ülkelerdeki insanlar farklı kültürleri kabullenme ve onlara uyum sağlama konusunda sorunlar yaşamaya başlamıştır. Bu sorunların başında göçmenlerin uyum sorunu gelmektedir. Ayrıca göç edilen bölgelerdeki insanların göçmenlerle empati kuramaması ve onları kabullenmek yerine ötekileştirmesi de önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında göç ve kültürel duyarlılığı konu alan resimli çocuk kitaplarının yaratıcı drama gibi etkileşimli yöntemlerle eğitime dâhil edilmesinin; öğrencilerin farklı kültürleri tanınması, farklı kültüre mensup kişilerle ve göç eden insanlarla empati kurması, farklılıklara karşı duyarlılık kazanması konusunda önemli bir işlev yüklenebileceği söylenebilir. Yapılan araştırmalarda yaratıcı dramının, yaşanmış ya da yaşanması muhtemel örnek olayları ve doğaçlamaları kullanarak bireyler arasında sağladığı sinerji ve olumlu etkileşimler sayesinde; farklı kültürleri deneyimlemeye, farklı dünya görüşlerini anlamaya ve bu konuda farkındalık geliştirmeye, göçmenlere yönelik algılarda ve tutumlarda olumlu değişimlerin yaşanmasına katkı sağladığı ortaya konmuştur (Alfred, Byram ve Fleming, 2002; Aoltanen, 2006; Aykaç ve Aykaç, 2019; Yıldırım, Aykaç ve Okcu, 2019; Byram, 1997; Donelan, 2010; Fleming, 2006; Piazzoli, 2008; Pieski, 2011; Salopelto, 2008). Araştırma sonuçlarına bu açıdan bakıldığında yaratıcı dramının, özellikle duyuşsal yönlerin ve tutumların geliştirilmesinde kullanılacak etkili yöntemlerden biri olduğu söylenebilir.

Yaratıcı drama kavramı yazılı bir metin olmaksızın katılımcıların yaratıcılıkları, özgün düşünceleri ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumları, doğaçlama ve canlandırmaları içermektedir (San, 1996). Yaratıcı drama tanım olarak ise doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir düşünceyi eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla "oyunsu" süreçlerde canlandırılması biçiminde ifade edilmektedir (San, 2002). San (1996) aynı zamanda yaratıcı dramının bireyin kendini ve başkalarını tanımaya ve kendini onların yerine koyarak empati becerisini geliştirmesine olanak sağladığını da belirtmektedir. Üstündağ (2004) ise yaratıcı dramayı, katılımcılara kendini keşfetme, başkalarını tanıma ve kendini başkalarının yerine koyabilme olanağı veren bir disiplin, bir öğretim yöntemi ve

bir sanat eğitim alanı olarak ifade etmiştir. Alan yazın incelendiğinde dramanın aynı zamanda bireyin kendisine ve çevresine karşı aynı duyarlılıkta bilinç geliştirdiği, etkileşimli bir süreç olarak da işlev gördüğü anlaşılmaktadır (San, 2005). Bu tanımlardan anlaşıldığı gibi yaratıcı dramanın bireyin kendisini ve başkalarını tanımmasının yanında empatiye olanak sağlayan duyuşsal yönünü de geliştiren bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında farklı nedenlerle farklı ülkelere giden insanların kültürel ve sosyal uyumunda yaratıcı dramanın önemli bir rol oynayabileceği söylenebilir. Empati becerisi gelişmiş, farklı kültürlerle saygı duyan bireylerin bir arada yaşaması ve göçmenlere karşı olumlu tutum sergilemesi daha olası görülmektedir.

Yaratıcı drama aynı zamanda bireylerin toplumsallaşma sürecinde de önemli bir rol oynayabilmektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile bireyler çok farklı rolleri canlandırma olanağı bularak toplumsallaşma sürecine adım atabilmektedir. Yaratıcı drama yoluyla bireyler çevresindekilerin ne düşündüğü ve neden öyle davrandıklarını hem kendilerinin hem de başkalarının oynadığı rolleri gözlemleyerek anlamaya çalışırlar (Tuğrul, 2005). Ayrıca yaratıcı drama ile verilecek çocuk literatürü ürünleri ile bireylerin bağımsız düşünebilmesi, demokratik, hoşgörülü, yaratıcı bireyler olarak yetişmeleri ve toplumsal bir kimlik kazanmalarının da önü açılabilir (Aykaç ve İlhan, 2014). Alan yazın araştırmalarında da yaratıcı drama yönteminin bireylerin birbirleri ile etkili iletişim kurmalarında, kendilerini keşfetmelerinde, çağdaş, demokratik, hoşgörülü insan haklarına ve demokratik değerlere saygılı birey olmalarında oldukça etkili bir rol oynadığı görülmüştür (Aslan, 1999; Ulubey ve Aykaç, 2016; Ulubey ve Gözütok, 2015).

Adıgüzel (2006) yaratıcı dramayı, grup çalışması içerisinde, bireylerin bir yaşantıyı ya da bir olayı kendi deneyimlerinden yola çıkarak oyunsu süreçlerle canlandırması olarak ifade etmektedir. Bu boyutu ile bakıldığında bireylerin yaşadığı deneyimler, yaşamı anlamlandırmalarında veya yaşama anlam katmalarında önemli bir katalizör görevi görebilmektedir. Birey bu yaşantılar sonucunda farklı kültürler konusunda farkındalık kazanabilmekte, canlandığı farklı rollerle o kültürü yaşayan insanlarla empati kurabilmektedir. Bu yönüyle bireyler drama sürecinde bilişsel, sosyal ve devinışsel beceriler yanında duyuşsal yönlerini de geliştirebilmektedirler (Adıgüzel, 2012).

Yaratıcı dramada duyguların ifadesiyle ilgili bir başka üzerinde durulması gereken nokta da empatidir. Empati hayata bir başkasının bakış açısından bakabilmek ve onun hissettiklerini hissedebilmek olarak tanımlanmaktadır. Yaratıcı drama çalışmalarında bireylerin daha önce hiç deneyimlemediği sadece gözlem yapma olanağı bulunduğu rollerin içinde kendini bulması ya da girdiği rol ile o rolle özdeşleşmesi mümkün olabilmektedir (Adıgüzel, 2014). Bireylerde empatik